

Ekonomiczno – społeczne skutki wykorzystania turystycznego obiektów fortyfikacji nowożytnej

Głównym celem poznawczym pracy było poznanie i ukazanie ekonomicznych oraz społecznych skutków turystycznego wykorzystania obiektów fortyfikacji nowożytnej. Główny cel użyteczny sprowadzał się natomiast do sformułowania wniosków dotyczących kreacji i funkcjonowania turystyki w obiektach pomilitarnych, mogących posłużyć zainteresowanym podmiotom w turystycznej adaptacji fortyfikacji i ich rynkowym wykorzystaniu.

Badania własne objęły siedem celowo wybranych gmin. Kryterium wyboru stanowiło istnienie wykorzystywanych turystycznie i odpłatnie obiektów fortyfikacji nowożytnej. Próbę porównawczą dla badanych gmin, wykorzystaną przy analizach oraz pomiarze aktywności gospodarczo-społecznej, stanowiły pozostałe gminy w powiatach, przy czym badanie dotyczyło tylko gmin wiejskich oraz miejsko-wiejskich. Łącznie w badaniach uwzględniono 44 gminy. Wykorzystaną metodą gromadzenia danych był sondaż diagnostyczny, w ramach którego posłużono się techniką wywiadu i ankiety. Wywiad bezpośredni, przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza, przeprowadzono z siedmioma administratorami obiektów fortyfikacyjnych oraz tak samo licznymi przedstawicielami władz gminnych odpowiedzialnych za turystykę. Kwestionariusz ankiety skierowano zaś do uczestników ruchu turystycznego odwiedzających poszczególne obiekty fortyfikacyjne oraz mieszkańców gmin, na terenie których znajdują się schrony. Łącznie przy pomocy techniki ankiety przebadano 723 uczestników ruchu turystycznego oraz 363 mieszkańców gmin.

W części teoretycznej pracy przedstawiono rozważania dotyczące miejsca turystyki i związanych z nią zjawisk w teorii ekonomii, ekonomicznego i społecznego znaczenia podróżowania oraz dokonujących się obecnie w tym zakresie przemian, w tym rosnącej roli turystyki militarnej.

Część empiryczna rozprawy prezentuje próbę pomiaru metodą bonitacji punktowej atrakcyjności turystycznej obiektów fortyfikacyjnych oraz gmin wiejskich i miejsko-wiejskich powiatów, w których znajdują się schrony, jak również konstrukcji dla tych jednostek samorządu terytorialnego syntetycznego wskaźnika aktywności gospodarczo-społecznej przy wykorzystaniu metod porządkowania liniowego. Zastosowano porządkowanie liniowe w oparciu o mierniki syntetyczne z wykorzystaniem metod Hellwiga, TOPSIS, standaryzacji, unitaryzacji zerowanej oraz Nowaka, zaś w celu wyboru najlepszej metody z ww. przeprowadzono procedurę porównań międzyrankingowych. W oparciu

o uzyskane rezultaty przedstawiono statystyczne zależności między atrakcyjnością turystyczną i jej składowymi, a aktywnością gospodarczo-społeczną gmin, wykazując istnienie związku między obiema zmiennymi. W oparciu o sondaż diagnostyczny zaprezentowano od strony ekonomicznej i społecznej również specyfikę ruchu turystycznego w obiektach fortyfikacyjnych oraz związane z nim zmiany dokonujące się w obszarze lokalnej gospodarki i społeczności recepcyjnej. Dowiedziono, iż wszystkie wykorzystywane turystycznie umocnienia stanowią rentowne podmioty, utrzymujące się samodzielnie na rynku turystycznym i w pewnym zakresie stymulujące rozwój lokalnej przedsiębiorczości powiązanej z branżą turystyczną. W toku badań dostrzeżono także związek między aktywnością gospodarczo-społeczną badanych gmin, a atrakcyjnością udostępnionych na ich terenie obiektów fortyfikacyjnych, w tym stopniem ich zagospodarowania turystycznego.

Elementem końcowym pracy jest identyfikacja roli turystyki militarnej w regionach występowania schronów, perspektyw rozwoju turystyki w obiektach fortyfikacyjnych oraz istniejących ograniczeń dla tego typu podróży. Turystyka militarna jest widoczna w planach rozwojowych powstających na szczeblach lokalnym (gmina, powiat, trzeci sektor) oraz regionalnym, przy czym czynnikiem determinującym jej udział w rozwoju jest przede wszystkim ranga i skala umocnień. Jedyne założenia o dużej przepustowości oraz różnorodności wewnętrznej pozwalają na rozwinięcie działalności w znacznej skali, bez szkód materialnych i wizerunkowych dla gminy lub województwa.

Słowa kluczowe: turystyka, fortyfikacje, gminy wiejskie, bonitacja punktowa, porządkowanie liniowe.